

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra To verdener (Danske Klassikere)

Citation: Hjortø, Knud: "To verdener", i Hjortø, Knud: *To verdener*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2008, s. 163. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_18-shoot-idm140047356880752/facsimile.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: To verdener

fuldstændig gensidig forståelse, men erfarer, at der er ufremkommelige, uforklarlige områder i Helga, som er hendes enemærker. At han ikke varigt lader sig omskabe i hendes billede; at han altid vil ende med at sætte sig »stungt ned på sin tanks massive, firkanterede granit« (s. 73), at hans sind altid vil være fattigere end hendes. At hans livsvarme ikke sidder i hjertet, men i hjernen, hvor den udmontes i tanker, ikke i handling. Men at han, tænkeren, på den anden side også i utålelig grad føler sig underkendt af hende og hendes overbærende syn på hans intellektuelle virke – det er i hendes øjne let kornisk. På grund af deres vidt forskellige tilgang til verden og fordi de begge to er originale, stærke personligheder, påfører de hinanden selvusikkerhed i stedet for styrke; han giver hende følelsen af at være uoplyst og uberegnelig, hun får ham til at se sig selv som fortænkt, som en nar i livet.

Når Helga anbefaler Grandlev at skifte hende ud med Dagmar, har hun egentlig ret, hvis man skal have tiltro til en af Grandlevs – og vistnok også fortællerens – lidt antifeministiske overvejelser:

En begavet kvinde bør ikke vælge en intellektuel mand; hun erhverver sig hurtigt en vis overfladisk forståelse af ham, som ingen forståelse er. Hun fatter instinktmæssigt hans tanks former uden at interessere sig for hans enkelte ideer (...) en klog mand gifter sig med den kærlige enfold, dær finder han vel ikke forståelse, men i alt fald villig stræben derefter (...). (s. 86)

Deres kærlighed formår ikke at ændre på misforholdene. Begge døjer med at være delt mellem kærligheden og individualiteten, der hver for sig kræver sit. Og hvis det er rigtigt, at kvinden kan finde noget af sin identitet i moderskabet, mens manden må præstere og præstere for at vinde sin, er det logisk, at Helga, for hvem moderrollen mislykkes, må gribe til at udvikle sin kunstneridentitet, og Grandlev må beslutte sig for at gøre sit filosofiske jeg uafhængigt af Helgas domme.

Efter tragedien med det døde barn og Helgas påfølgende opbrud prøver Grandlev da at komme til rette med sin og hendes uforenelighed. Resultatet bliver resignation; i et brev til Helga be-

skriver han, hvordan han er nået frem til tilstanden. Han beretter desuden om en tidskritisk afhandling, han har skrevet, om »personlighedens samling og det moderne livs splittende indfyldelse« (s. 137). Her stiller han sin egen tænksomhed – visdom kalder han den – over for »Det ny barbari« (s. 138), dvs. foragten for tanken, for den del af kulturen, hvis nytte ikke er umiddelbart indlysende. Nutidens barbar beskriver han med udgangspunkt i den positive Helga-oplevelse, men som en negativ figuration af »livets umiddelbare kraft« (s. 140), den kraft, han så overvældende oplevede i mødet med Helga. Grandlevs overvejelser lægger sig i forlængelse af diskussionen i *Kraft* om Stendal som den ny, barbariske repræsentant for landkulturen.

Grandlev fortæller, at han har opnået en »sjælens uforanderlige ligevægt« (s. 142), at han kan leve tilfreds uden Helga; han åbner dog udvej for, at de vil kunne genfinde hinanden, ikke i et tæt kærlighedsforhold, men i et liv side om side, uden ønske om at besidde hinanden. Måske i den form for forhold, Karen Blixen i et af sine breve citerer Huxley for at kalde »The love of the Parallels«, et udtryk, hun tolker frit: »man er slet ikke hinandens Maal i Livet, men mens man er sig selv og stræber mod sit eget fjerne Maal, finder man Lykke i Overbevisningen om i al Evighed at løbe parallelt« (*Breve fra Afrika* II, 1978, s. 56).

Helga indser, at deres eneste mulighed for et fremtidigt ligeværdigt forhold er en illusionsløs relation, hvor de to ikke kan skuffe hinanden, idet begge har erkendt, at de er dobbeltmennesker, »for hvem der ikke gaves en hel lidenskab, og en vis resignation var deres fælles lod« (s. 147). Men resignationen vil kunne frisætte dem til gensidighed: uden at de beskærer eller »stævner« hinandens liv, vil vismanden kunne lære af kunstneren, og kunstneren af vismanden. I stedet for at byde vismanden trods vil hun udvikle sig ved ham. Hendes kærlighedserklæring til ham skal være et billede af »Vismanden og hans elev, en ung barbar med bred mund og stærke kæber, og den unge mand skulde bære hendes træk« (s. 148).